

Indult BETSBÖL Szombaton 23. Jún. 1787.

A közeli fekvő dolgot is homályosan látó, a
 távol lévőt pedig csak képzelni sem tudó né-
 mely Betsi köz néptől tudakoznók: mikor érkezik
 meg a F. Monárkha? Ezek azt felelnék: harmad na-
 pok alatt bizonyosan itthon lesz; mert a Pettaoi
 Tábort, mely már a hadi-próbákban gyaka-
 rítja magát, hogy megjelenni kívánjon, bizonyítja
 a lovagló paripáinak innen lett elvitelek; de ez az ő
 jelzése 3 napok alatt való megérkezésének annál bi-
 zonytalanabb jele, mennél bizonyosabb az, hogy
 ezen lovak Grätzből visztza hozattak, és a hadi pró-
 bák más fő vigyázás alatt folyván; a F. Monárkha
 itten nem fog megjelenni; és azt sem tudjuk bizo-
 nyosan még eadig: hól legyen; mert még Lemberg-

be lett meg-érkezésétől fogva femmi hól-létéről val tudósítások nem jöttek. — Itten Bétsben edgy szö nyü hirt futtognak vala tegnap a' meg-hitt fülékbe, mellyet én-is tsak sülbe szeretnék fugni, nem kide mi; de ha igaz talál lenni a' dolog, tsak ugyan m dön közönségeflé léfzen, a' penna-is fog-vele szö gálni; addig-is láfluk a' Haza édes Atya a' mag útazásában-is, melly nagy hívségeket tapasztal a' ma ga szolgáltaiban: Gallitziában lévö úttyában ö Felsé ge a' közfiklás hegyeknek akarván indólni, azt fe leli a' kotsiffa: Felséges Uram! én azt nem tsele kedhetem; mivel látom, hogy edgy fél óra slatt met kö hullásokkal tellyes égi háború léfzen, és Felsé gednek élete veszedelemben fogna forogni: JÖSFF nem akarja vala ezt hinni; de a' kotsis meg-álván a' maga szava mellett, hogy a' maga előre-való lá tását meg-bizonyítssa, arra kéré ö Felségét, hogy maradna a' közzelebb lévö faluban, és ö egyedül a' kotsival azon az úton fogna menni próbára; melly ből majd ki-fogna tetfzeni, hogy igazat mondott. Rá-áll erre a' Monárkha, és még fél-óra nem vala mikor szörnyü menkö hullásokkal el-érkezék az égi háború, melly a' Monárkha élete kotzkáztatásával lett vólna, ha a' kotsisnak szavát nem fogadja vala. Ezen hívséges kotsist leg-ottan 100 arannyakkal aján dékozá-meg ö Felsége, és meg-igéré néki, hogy ha za jövele után jobb szolgálatról-is gondolkozik erán ta. — Minthogy a' hamar esendö ki-dobólt Török háborúnak femmi bizonyos mozgási nem láttatnak, a' kortsmákban buzgó nép-is erről nem olly lármás, mint ennekelőtte; söt edgy találmányos eszü valaki ezt adá okául, miért nem léfzen a' Törökkel hábo ránk; *A' Keresztyén Fejedelmek, úgy mond, óltal mazni szokták magokat a' földnek azon allenségei*

hez közelíteni, kiknek a' Pestis és a' Frantz örökös óltalmak; azonban nints Európában edgy ollyan Hatalomság, ki a' hadi-készületek körül ne izorgalmatoskodnék alattomban. A' mi Felséges Monárkhánk a' maga Táborá' fő Fegyvernekének Gróf Kollerédonak azt hagyá, hogy a' maga vizsiza téré úttját Prágából felső Austriának fordítsa, és a' Stájer Városlában lévő F. Ts. és K. Fegyver Műhelyt vizsgálja-meg, és tégyen jó rendelést, noha 600 ezer kész heverő újj Fegyvereinél most-is több van kézben a' mi Táborunknak, melly még soha katona kézben nem forgott. Pless vára egészszén el-készült, a' mint már ezt tudjuk, még-is 200 ezer ember dolgozik a' belső készületekre nézve ebben, és az úttazók, kik egész Európát fel-járták, azt írják, hogy még ennek pártját nem látták. — Ezen hónapnak 3-dikán-is 18 Tengeri fegyveres Török néppel meg-terhelt hajók érkezének Bessarabia környékére, hogy ezen per alatt lévő helyek tellyes hadi erővel légyenek. — Arról az Audientziáról-is, melly a' Pruszszus Követ' Dietz Úrnak Áprilisben a' Török Tsászfárnál Konstantzinápolyban adatott vala, azt-is meg-kell jegyezni, hogy ez a' Fő-Vezérnek jelenlétében adaték, és valamelly nagy vigyázásnak jele. — és ha némelly keresztyén Udvarok nem okoznák az ellenkező környül-állásokat — ha a' Pruszszus és Frantzia akarná, vallyon a' Hollandia belső-zenebona nem le-tsenededett volna eddig? — de — ezek a' kitsinyek mind részei az egésznek. — A' F. Tsászár ugyan a' Hollandiai Követnek B. Haften Úrnak meg-izente, hogy azonmunkálódjanak, mellyszerént a' zenebona mennél hamarább le-tsenedesdjék, és magokat jó rendbe szedjék, mivel ezen belső nyavallya már az A. Belgiumbeliekre innen el-rágadván, kéntelenítettik ő Felsége-is

eszközökkel nyúlni a' dologhoz, 's noha leg-nagyobb dögibe éppen most legyenek-is ezen egyetlen Tár-faság' maszlagos fiai, még-is ennek rövid nap alatt végének kell szakadni; mert 15 Ánglus hadi-hajók csak az első jel-adásra vigyáznak a' Tenger tsatorná-jában, ezek pedig csak olyan baráttyai mind a' Fran-tziának, mind a' Hollandusnak, mint a' Pofonyi M. Ujság-író a' Bétsinek, és alig ha nem napkeletről vár-ják a' jel-adást; de mi bajunk nekünk a' Fejedelmek alattomban való tzéljokkal; adjon Isten tsendes békes-séget a' mi időnkben (Sz. Dávid-ként) a' földön, 's lássuk azonban mik az

Elegyes Hírek;

mert a' mint a' közönséges levelek jönnek, Prátóban és Pistoijában fok 1000 emberek rébelláltak a' Püspök ellen, és ennek Palotájára rontván, képét, Arkhivumát és minden mozgó jószágát öszve-égették. A' Tos-kánai Hertzegségbeli (*Leopold*) Synodasnak tökéletesen vége vagyon, és míg azon fontos dolgokról, mellyek ott mentenek végben, bizonyosok lennének, azt tökéletesen el-híhetjük, hogy az *Eneás Silvius* születése földjebéli *Pientzai* és *Chlási* Püspököket a' magok nyakasságokért és visszszás értelmekért exkom-munikálták, és ki győzné a' több vallásbeli ellenkezéseket elő számlálni, midőn már — A' Luxemburgi Semináriumban-is az újjonnan bé-vitt könyvek ellen veszekedés támadott. Edgy a' Tanítók között a' napokban a' Katédrából menydörgösön dohogott ezen könyvek ellen, kit leg-szentebb embernek tart vala a' világ. A' Rektor által éles szókkal inteték-meg ezen Tanító; de mi haszna? a' Tanulók a' Tanító mellett álván, ezen könyveket el-hányták, és a' Löveni Seminarium példája szerént zenebonáskodnak a' ma-gok

gok előjárójok ellen — noha tsak ugyan, mint amazok, mihelyt a' tengerrel habjokat ki-hánnják, megtsendefednek; különbben mezíttelen fogják fogni az ördögöt. Már az effélékben tsudálatosan böltsek a' mi Tanító és tanuló ifjú Magyar Pappaink; kik olly böltsen és tökéletesen engednek az ész munkájának, és olly jó móddal tanúlják a' kerefsztyéni tudományt, a' izemély-válagatás nélkül-való felebaráti szzeretetet, hogy rövid nap alatt nem léfzen ollyan vallásbéli ember, ki ezeket szzeretettel ne tsokólja, 's Pappjának ne esmerje, 's hát nem így léfzen-é valaha edgy tökéletes edgyeffőg? Bétsben a' 'Sidó szégyelli minden szzeredán és szombaton meg-nem borotválkozni: ma-is mellettem űlt edgy az asztalnál a' Traktérnál, 's néki szintén olly jó izűn esett a' fűtös disznó-hús, mint nékem — mi az oka; mert senki sem kényszeríti erőszakoson, 's nyílik önként a' szeme a' sok könyvek olvasása által, mint a' harmadnapos tsetszopó lósnak. Ha ezek közzül eddig valamelly Leánynak gyermeke talált lenni, azt az egész *Izrael* és *Abrám* nemzetségéből ki-rekesztették, és földön fűtővé tették; miólta *József* azt a' parantsolatot adta, hogy az efféléket ne üldözzék; már most Prágában edgy 'Sidó kereskedőnek igen szép hajadan Leánya edgy Magyar Hadnagyhoz ment feleségül, 's tsak 200 ezer forintotskát vitt magával, 's akár mellyik 'Sidó-leány sem irtózik a' kerefsztyén Legénytől: de szinte a' Prédikáló székben felejttem magamat, pedig fok van a' mit írnom kell. — Hogy *Stoll*, *Hertzeg Kaunitz*nak, és egész Bérsnak igen híres Doktora meg-hólt, azt mindenek tudják; de hogy 100 ezer forintja maradott légyen, azt nem mindenek, ezt még annál kevesebben, hogy ezen Doktor nek, ezt még annál kevesebben, hogy ezen Doktor Ur *Jésuita* lévén hajdan, a' felesége *Jésuita* kö-

cösben temettette-el, pedig ez olyan valóságos igaz-
 ság, valamint az, hogy a' F. Monárkha kegyelme-
 fen meg-engedte légyen, hogy azon sellyem, melly
 Magyar országon terem, mindeu vám nélkül a' né-
 met tartományokba vitetessék. (De Dohány bor és
 búza terem itt több mint selyem; noha Máramaros-
 ban 8 for. 40 kr. a' rosnak árra.) Mit mondok? hol
 a' föld népe nem dolgozik, nem lehet ott külfömben;
 a' nemzet restsége és a' zenebona ennek az oka az
 irigységgel; mert a' mint edgy levélből olvasom; a'
 Regetzi Kamara jószágaiban lévő Magyarok, az Olá-
 hoknál sokkal munkásabb Svábokkal szüntelenül va-
 ló veszekedésben vagnak, és nem hogy ezeknek szor-
 galmatos munkálkodásokat szenvednék; sőt inkább ezt
 mondják: „én meg-vénültem és örökké a' magam
 módom szerént munkálkodtam és éltem; az én fiam-is
 el-él azonkívül, hogy a' Svábtól tanuljon gazdaságot.“
 Ezeknek újmódi szántó eszközét: ekéjét, boronáját,
 és mindenét el-rontják a' Magyarok a' hól találják;
 sőt a' mi nagyobb, ezeknek edgy Svájtzer tehenit nem
 régiben tilalmasan találván, fülét farkát el-vágták
 csak el-bámúlt a' szegény Sváb, mikor fután haza
 sétált; pedig ezekből mind jó munkás Magyar válik
 20 esztendő alatt; de, a' ki soha eke szarvát nem
 fogtam, mi bajom nékem az esztekével, lássunk edgy
 pár prédikáziót. — Edgy Lutheránus Prédikátor Th.
 azt mutogatja vala a' Prédikáló-székből nem régiben;
 miképpen öltözik az ördög Papi köntösbe, hogy a'
 népet meg-tsalja, és az ördög hálóit edgy olyan egér
 fogónak magyarázza, mellybe most fajtót, most sza-
 lonnát tesznek, hogy az által keleptzébe keríttsek.
 Inté edgyfersmind halgatóit, hogy a' világi jókról
 le-mondjanak; mert ezek mind veszedelmekre vólná-
 nak a' Léleknek, de azt el-felejté, hogy olyan vén

házi egér fogó, mint nemzeti örök Uram, éppen nem a' földi teremtetésekhez tartozik, és hogy a' Teremtő, valamint az egereket és más oktaian-állatokat, az embert is azért teremtetete, hogy a' mi jóságát el-vehet igazságoson, vegye-el ezen a' világon-is: a' mint ezt Prédikátor Uram maga-is szokta tselekedni.

— Edgy Kathólikus Prédikátor pedig Minden-szentek' napján G₃ben, midőn tökéletesen meg-bizonyította volna, hogy vagyon Purgatórium, így végezé szavait: Áhítatos halgatóim! ne halgassatok azokra a' tsufolódókra és megvesztett tudományúakra; kik azt mondják: nincs Purgatórium; mert hogy Purgatórium legyen, abban minden nemzetek és vallások, mellyek csak teremtéstől fogva a' világon vóltanak és vagynak, meg-edgyeztenek. Míg ezen a' Prédikátorok a' Pofonyi vagy Bétsi Semináriumban az 5 esztendő-t ki-töltenék, csak azt mondhatjuk: *Credite posteris.* — A' Pofonyi tudósítások szerént, itten már ezen hónapnak kezdetével a' Politzáj a' Várofi Magisztrátustól a' maga keze alá tartozott ügyek' igazgatását kezéhez vette; valamint már ennekelőtte Budán és Pesten történt vala, és olly reménységtől tápláltatnak a' lakosok, hogy ennekutánna itten-is az igazság Isten aszfzonyának jobban ki-lesznek nyilván szemei. — Nem régiben hozának a' Toskána Hufzársjai 40 darab Erdélyi válogatott tsikókat Bétsbe, a' F. Monárkha számára. — Edgy Felsőleges parantsolatnak ereje szerént, mind a' Bétsben, mind a' körülfekvő Artilleristák szorgalmatoson kőszülnek: az agyúkat, tábori mosárokat, a' bombikat, és minden őket illető hadi-eszközökét fel-hánytanak és meg-visgáltanak: a' hibáikat meg-jobbították, a' rozsfakat ki-hányták, és edgy szóval, mindent edgyszeriben hasznátható állapotba helyhezttettek; de azért háború még fiats-

fints — tudunkra. — Serviában és Belgrádban mindenek tsendefen vagynak. — Ezen folyó hónapnak 3-dikán olly F. Királyi rendelés téteték közönségessé Budán, mellynek ereje fzerént, valamint a' Német Birodalmokban, úgy Magyar Országban-is a' 'Sidónak vasárnap és más innep napokon, hól magoknak különös útfzájok vagyon, nem tsak mindent dolgozni, sőt a' magok áruló boltjaikat-is nyítva tartani kegyelmefen meg engedtetik; ott pedig, hól a' Keresztényekkel edgyütt laknak, sem áruló boltjaikat megnyítani és árulni, sem a' magok házok vagy szállásokon kívül dolgozni meg-nem engedtetik. — Szala Vármegeében, hól 1782-ben sem eper fát sem fejmeresztő bogarat nem lehet vala találni: Járen Pál Urnak vigyázatja alatt annyira ment a' fejmerivelés dolga, hogy 1786-ban 2800 font erefztetlen sejmet tsináltanak, és sok ezer eper (szeder) fákát ültetnek. Most 30 ezer darab ültetendő fája vagyon, mellyeket özfzel ki-fog ofztani, és Somogy, Vass és Soprony Vármegeében-is ezen dolgot munkába véfzi, reménylvén, hogy ezekben-is nem killebb előmenetellel fzerentséltetik. — Úgy írják, hogy 6 fegyverrel, sántzot kéfzítő eszközeekkel és hadi-szerfzámokkal meg-terhelt hajók mentenek alá a' Dunán a' Magyar Orzfági Várakba szállittandók. — Már most nyilvánfágofon írják. — A' ki Koronázás végett ment vala Kerfonéfusba, a' hijába útazott; mert nem hogy Koronázás lett volna; de lenni se akart, ezt olvasom edgy levélből. A' miért az Európai nagy fejek oda mentenek, a' titok, és annak-is marad; mellyet nem hamar tud-meg valaki. Ez az, a' mint innen tudhatunk, hogy ettek, ittak, és vígan vóltak.